

Streszczenie	9
Wstęp	31
<i>Justyna Wiktorowicz</i>	

Rozdział I

Metodologiczna charakterystyka badań	37
---	----

1.1. Główne założenia badawcze <i>Diagnozy</i> w świetle wyników desk research	37
---	----

Izabela Kołodziejczyk-Olczak

1.1.1. Obszary badań desk research przeprowadzonych w ramach <i>Diagnozy</i> na etapie przygotowawczym opracowania koncepcji badań terenowych	37
1.1.2. Starzenie się społeczeństw jako główny stymulator działań ukierunkowanych na zwiększenie aktywności zawodowej osób w wieku 45/50+	38
1.1.3. Przegląd badań krajowych dotyczących sytuacji osób w wieku 45/50+ na rynku pracy w Polsce	41
1.1.4. Przegląd badań zagranicznych dotyczących sytuacji kobiet i mężczyzn w wieku 45/50+ na rynku pracy	47

1.2. Metodyka badań <i>Diagnozy</i>	50
--	----

Anna Kubiak, Aneta Krzewińska

1.2.1. Uwagi wstępne	50
1.2.2. Przygotowanie i realizacja badań jakościowych	52
1.2.2.1. Badania ogółu Polaków w wieku 45-69 lat techniką wywiadu kwestionariuszowego wspomaganego komputerowo (CAPI)	53
1.2.2.2. Badania pracodawców techniką wywiadu telefonicznego (CATI)	57
1.2.3. Przygotowanie i realizacja badań jakościowych	59

Część I

Potencjał zasobów ludzkich w wieku 45/50+	63
--	----

Rozdział II

Sytuacja zawodowa kobiet i mężczyzn w wieku 45/50+	65
---	----

Bogusława Urbaniak

2.1. Ocena sytuacji kobiet i mężczyzn w wieku 45/50+ na rynku pracy	65
--	----

2.1.1. Aktywność i bierność zawodowa kobiet i mężczyzn w wieku 45/50+	65
2.1.2. Poziom wykształcenia kobiet i mężczyzn w wieku 45/50+	68
2.1.3. Sytuacja zatrudnienia kobiet i mężczyzn w wieku 45/50+ w Polsce	71
2.1.3.1. Charakterystyka zatrudnienia i wykonywanej pracy kobiet i mężczyzn w wieku 45/50+	71
2.1.3.2. Praca zarobkowa i pomoc nieodpłatna kobiet i mężczyzn w wieku 45/50+ biernych zawodowo i bezrobotnych	79

2.1.4. Stan bezrobocia jako stan krytyczny dla ponownego podjęcia pracy	80
2.1.4.1. Samoocena stanu bezrobocia kobiet i mężczyzn w wieku 45/50+	80
2.1.4.2. Perspektywy ponownego znalezienia pracy przez kobiety i mężczyzn w wieku 45/50+ w przypadku bezrobocia	83
2.2. Wybrane aspekty kontekstu aktywności zawodowej kobiet i mężczyzn w wieku 45/50+	87
2.2.1. Sytuacja gospodarstw domowych kobiet i mężczyzn w wieku 45/50+	87
2.2.2. Sytuacja finansowa kobiet i mężczyzn w wieku 45/50+ i ich gospodarstw domowych	90
2.2.3. Sytuacja zdrowotna w kontekście możliwości wykonywania pracy zawodowej w ocenie własnej kobiet i mężczyzn w wieku 45/50+	99
2.2.4. Aktywność społeczna jako determinanta aktywności zawodowej	104
2.2.5. Przedsiębiorczość w ciągu całego życia jako determinanta aktywności zawodowej osób po 45./50. roku życia	106

Rozdział III

Podstawowe charakterystyki zatrudnienia kobiet i mężczyzn w wieku 45/50+

Bogusława Urbaniak

3.1. Elastyczność zatrudnienia i czasu pracy kobiet i mężczyzn w wieku 45/50+	109
3.1.1. Formy zatrudnienia kobiet i mężczyzn w wieku 45/50+	109
3.1.1.1. Standardowe i niestandardowe umowy o pracę kobiet i mężczyzn w wieku 45/50+ z perspektywy pracodawców	109
3.1.2. Wymiar czasu pracy pracowników w wieku 45/50+	113
3.1.2.1. Długość czasu pracy pracowników w wieku 45/50+	113
3.1.2.2. Praca ponadwymiarowa kobiet i mężczyzn w wieku 45/50+	116
3.1.3. Organizacyjne aspekty pracy kobiet i mężczyzn w wieku 45/50+	117
3.2. Ścieżki karier zawodowych kobiet i mężczyzn w wieku 45/50+	119
3.2.1. Etapy rozwoju i tranzytywność karier zawodowych kobiet i mężczyzn w wieku 45/50+	119
3.2.2. Kariera około- i postemerytalna starszych pracowników w ocenie pracodawców	125
3.2.2.1. Wypowiedzi pracodawców na temat pracowników w okresie przedemerytalnym	125
3.2.2.2. Realne szanse podjęcia pracy po 45./50. roku życia w ocenie pracodawców	127
3.3. Kompetencje zawodowe kobiet i mężczyzn w wieku 45/50+	131
3.3.1. Samoocena posiadanych umiejętności przez kobiety i mężczyzn w wieku 45/50+	131
3.3.2. Postrzeganie kobiet i mężczyzn w wieku 45/50+ przez pracodawców	136
3.3.3. Samoocena przydatności i zadowolenia w aktualnym miejscu pracy kobiet i mężczyzn w wieku 45/50+	141
3.3.4. Stosunek pracujących w wieku 45/50+ do możliwości przekwalifikowania się	143
3.3.5. Aktywność edukacyjna kobiet i mężczyzn w wieku 45/50+	144

3.4. Kobiety i mężczyźni w wieku 45/50+ wobec własnej aktywności zawodowej	147
3.4.1. Stosunek do pracy zawodowej i potencjalnego wysiłku edukacyjnego	147
3.4.2. Satysfakcja z życia jako uwarunkowanie aktywności zawodowej kobiet i mężczyzn w wieku 45/50+	150
<i>Eleonora Bielawska-Batorowicz, Bogusława Urbaniak</i>	
3.4.3. Potrzeby związane z pracą a stosunek kobiet i mężczyzn w wieku 45/50+ do swojej aktywności zawodowej	154
<i>Eleonora Bielawska-Batorowicz, Bogusława Urbaniak</i>	
3.5. Polityka personalna wobec pracowników w wieku 45/50+	156
3.5.1. Świadomość odmienności – ocena zainteresowania pracodawców specyfiką ZZL, z uwzględnieniem starszego wieku	156
3.5.2. Miejsce pracowników w wieku 45/50+ w wybranych obszarach ZZL	162
3.5.2.1. Przyjęcia i zwolnienia kobiet i mężczyzn w wieku 45/50+	162
3.5.2.2. Środowisko pracy sprzyjające i ograniczające powrót do pracy osób w wieku emerytalnym	164
 Rozdział IV	
Emerytura jako moment przełomowy w aktywności zawodowej kobiet i mężczyzn w wieku 45/50+	167
<i>Bogusława Urbaniak</i>	
4.1. Stosunek pracujących w wieku 45/50+ wobec dalszego zatrudnienia w perspektywie emerytalnej	167
4.2. Okoliczności zakończenia pracy zawodowej w związku z przejściem na emeryturę i możliwości dalszej aktywności zawodowej	173
4.2.1. Przyczyny odejścia na wcześniejszą emeryturę	173
4.2.2. Szanse wydłużenia pracy zawodowej w optyce obecnych emerytów	174
4.2.3. Szanse dalszej pracy po osiągnięciu wieku emerytalnego w wypowiedziach pracodawców	175
4.2.4. Zainteresowanie pracodawców zatrudnianiem osób posiadających uprawnienia emerytalne	178
Podsumowanie części I	182

Część II

Ocena potencjału zasobów ludzkich w wieku 45/50+ przez instytucje rynku pracy oraz jednostki organizacyjne pomocy społecznej i organizacje pozarządowe	185
Uwagi wstępne	186

Rozdział V

Perspektywa instytucji rynku pracy	187
<i>Elżbieta Kryńska, Iwona Kukulak-Dolata, Iwona Poliwczyk, Katarzyna Wojtaszczyk</i>	
5.1. Kobiety i mężczyźni w wieku 45/50+ wobec aktywności zawodowej i edukacyjnej	187
5.1.1. Ocena pracowników powiatowych urzędów pracy	187
5.1.2. Ocena agencji zatrudnienia	188

5.1.3. Ocena instytucji szkoleniowych	191
5.2. Sytuacja na rynku pracy kobiet i mężczyzn w wieku 45/50+	195
5.2.1. Ocena pracowników powiatowych urzędów pracy	195
5.2.2. Ocena agencji zatrudnienia	197
5.2.3. Ocena instytucji szkoleniowych	203
5.3. Mocne i słabe strony osób w wieku 45/50+	205

Rozdział VI

Perspektywa jednostek organizacyjnych pomocy społecznej	213
--	------------

Jolanta Lisek-Michalska

6.1. Cechy społeczno-demograficzne klientów w wieku 45/50+ oraz próba ich typologizacji	213
6.2. Stosunek do pracy i skłonność do aktywizacji klientów pomocy społecznej w wieku 45/50+	216
6.3. Słabe i mocne strony klientów pomocy społecznej w wieku 45/50+	218

Rozdział VII

Perspektywa organizacji pozarządowych	221
--	------------

Justyna Przywojska

7.1. Słabe i mocne strony pracowników w wieku 45/50+	221
7.2. Stereotypy dotyczące kobiet i mężczyzn w wieku 45/50+	226
7.3. Wiek jako bariera aktywizacji zawodowej: czy istnieją granice?	227
7.4. Oczekiwania i postawy kobiet i mężczyzn w wieku 45/50+ wobec działań aktywizujących	229

Podsumowanie części II	232
-------------------------------------	------------

Część III

Wsparcie aktywności zawodowej osób w wieku 45/50+ – stan obecny	235
--	------------

Rozdział VIII

Stosunek pracodawców oraz kobiet i mężczyzn w wieku 45/50+ do instytucjonalnego wsparcia aktywności zawodowej po 45./50. roku życia	237
--	------------

Bogusława Urbaniak

8.1. Znajomość dostępnych form wsparcia aktywności zawodowej wśród kobiet i mężczyzn w wieku 45/50+	237
8.2. Bezrobotni w wieku 45/50+ wykorzystujący dostępne formy aktywizacji zawodowej	239
8.3. Rola związków zawodowych i agencji zatrudnienia w aktywizacji zawodowej kobiet i mężczyzn w wieku 45/50+	242
8.4. Ocena instytucjonalnego wsparcia aktywności zawodowej osób po 45./50. roku życia w kontekście zwiększania ich szans na rynku pracy, wyrażona przez pracodawców oraz kobiety i mężczyzn w wieku 45/50+	244

Rozdział IX	
Wsparcie oferowane przez instytucje rynku pracy	253
<i>Elżbieta Kryńska, Iwona Kukulak-Dolata, Iwona Poliwczak, Katarzyna Wojtaszczyk</i>	
9.1. Publiczne służby zatrudnienia	253
9.2. Agencje zatrudnienia	257
9.3. Instytucje szkoleniowe	258
Rozdział X	
Wsparcie oferowane przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej	263
<i>Jerzy Krzyszkowski</i>	
10.1. Charakterystyka i ocena działań realizowanych przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej skierowanych do kobiet i mężczyzn w wieku 45/50+	263
10.2. Perspektywy reform systemu pomocy społecznej a działania na rzecz klientów w wieku 45/50+	273
Rozdział XI	
Wsparcie oferowane przez organizacje pozarządowe	277
<i>Jerzy Krzyszkowski</i>	
11.1. Charakterystyka i ocena projektów realizowanych przez NGO skierowanych do kobiet i mężczyzn w wieku 45/50+	277
11.2. Uwarunkowania poprawy działalności NGO na rzecz aktywizacji osób w wieku 45/50+	281
11.3. Planowane działania NGO w zakresie aktywizacji zawodowej kobiet i mężczyzn w wieku 45/50+	284
11.4. Cztery wizje roli organizacji pozarządowych w aktywizacji kobiet i mężczyzn w wieku 45/50+	285
Podsumowanie części III	289
Część IV	
Pożądane kierunki i obszary wsparcia aktywności zawodowej kobiet i mężczyzn w wieku 45/50+	291
Rozdział XII	
Wnioski generalne	293
<i>Elżbieta Kryńska, Jerzy Krzyszkowski, Bogusława Urbaniak</i>	
Rozdział XIII	
Rekomendacje	339
<i>Elżbieta Kryńska, Jerzy Krzyszkowski, Bogusława Urbaniak</i>	
Bibliografia	373
Notki o autorach raportu końcowego i raportów częściowych <i>Diagnozy</i>	387
Spis tabel	397
Spis wykresów	400
Spis rysunków	403